خاک پاک وسیله ای است برای وضوی هر مسلمان، هرچند این عمل تا ده سال ادامه یابد (و آبی نیابد)، اما اگر آب یافتی، پوستت را در تماس با آن قرار بده که این برایت بهتر است.

از ابوذر جندب بن جناده رضی الله عنه روایت است که می گوید: مال غنیمتی را نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم آوردند و ایشان فرمود: «يا أبا ذر أُبْدُ فيها»: «ای ابوذر به سمت صحرا برو». من به سمت ربذه رفتم و چون دچار جنابت شدم و پنج شش روز به همان حال بودم (و بدون طهارت نماز می خواندم). زمانی که نزد رسول الله صلی الله علیه وسلم آمدم، فرمود: «أبو ذر»؛ من ساکت ماندم. فرمود: «ثَكِلَتْكَ أمك أبا ذر لأُمِّكَ الوَيْلُ»: «مادرت به عزایت بنشیند». ایشان کنیزی سیاه پوست را صدا زد و او ظرف بزرگ آبی را برای من آورد و با یک لباس مرا از یک سو پوشش داد و من با شتر، خودم را از جانب دیگر پوشاندم و غسل نمودم. گویا کوهی از دوشم برداشته شد. سپس رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: «الصَّعِيدُ الطَّيِّبُ وَضُوءُ الْمُسْلِمِ وَلَوْ إِلَى عَشْرِ سِنِينَ، فَإِذَا وَجَدْتَ الْمَاءَ فَأَمِسَّهُ جِلْدَكَ فَإِنَّ ذَلِكَ خَيْرٌ»: «خاک پاک وسیله ای است برای وضوی هر مسلمان (که می تواند با آن وضو بگیرد) هرچند این عمل تا ده سال ادامه یابد (و آبی نیابد)، اما اگر آب یافتی پوستت را در تماس با آن قرار بده که این برایت بهتر است».

[صحیح است] [به روایت ترمذی - به روایت نسائی - به روایت ابوداوود - به روایت احمد]

این حدیث بیانگر یکی از نشانه های آسانی و آسانگیری شریعت است؛ چنانکه به تیمم نمودن به هنگام نبود آب اشاره دارد. «الصعيد الطيب»؛ یعنی: خاک پاک زمین و آنچه روی زمین و از جنس آن است؛ به آن صعید می گویند، زیرا انسان ها بر روی آن قرار داشته و روی آن راه می روند. «وضوی مسلمان»؛ در این بخش، خاک پاک در پاکی به آب تشبیه شده است و شارع تیمم را وضو می نامد، زیرا تیمم جایگزین و جانشین وضو است. و تا زمانی که عذر وجود داشته باشد، این تخفیف و آسانگیری نیز وجود دارد؛ به همین دلیل رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرماید: «اگرچه ده سال هم آب پیدا نکند»؛ یا بیست یا سی سال و یا بیشتر از آن؛ و منظور از ده سال، زیاد بودن تعداد سال هاست، نه تحدید آنها؛ همچنین وقتی آب در دسترس باشد، اما مانعی حسی یا شرعی برای استفاده از آن وجود دارد، می توان از تیمم به جای آن استفاده کرد. و این یعنی تیمم جایگزین وضو می باشد، اگرچه پاکی و طهارت حاصل در نتیجه ی تیمم ضعیف است، اما طهارت برای ادای نماز قبل از خروج وقت آن، امری ضروری می باشد. از این رو وقتی آب باشد و فرد بتواند از آن استفاده نماید، رخصت استفاده از تیمم منتفی می باشد. به همین دلیل رسول الله صلی الله علیه وسلم به ابوذر امر می کند که برای طهارت و پاکی به اصل آن، یعنی به آب رجوع نماید و می فرماید: «اگر آب یافتی، آن را به پوست خویش برسان»؛ یعنی: آب را بر بدن خویش جاری کن و اینگونه وضو گرفته یا غسل کن. و در روایت ترمذی آمده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرماید: «فَإِذَا وَجَدَ المَاءَ فَلْيُمِسَّهُ بَشَرَتَهُ، فَإِنَّ ذَلِكَ خَيْرٌ»: «پس چون آب یافت، باید پوستش را در تماس با آن قرار دهد، این بهتر است». بنابراین دسترسی به آب و امکان استفاده از آن، تیمم را نقض می کند.

http://www.sunnah.global/hadeeth/fa/show/10023